

δέχεσθαι· εἴθην δεῖ καθ' αὐτὸ μένειν ἐν καὶ ἀπλοῦν καὶ ἐνικόν, ὡσπερ ἢ λευκότης, εἰ ἦν εἶδος μὴ ἐν ὕλη ὑπάρχον, ἦν ἂν ἐν μόνον, καὶ οὕτως ἦν ἂν ἐνικόν, καὶ διὰ τοῦτο φησὶν ὁ Φιλόσοφος ἐν τῶν Μετὰ τὰ φυσικά, ὅτι εἰ εἶεν τὰ εἶδη τῶν πραγμάτων κεχωρισμένα ὡς ὁ Πλάτων ἐτίθετο, εἶεν ἂν ἄτομα μόνα.

Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι ὁ νοῦς γινώσκει μὲν καὶ τὸ καθόλου καὶ τὸ μερικόν, ἀλλὰ διαφόρως· τὸ μὲν γὰρ καθόλου γινώσκει κυρίως· πλαγίως δὲ καὶ ὡσπερ κατὰ τινὰ ἐπιστροφὴν γινώσκει τὸ καθ' ἕκαστον, ἐπεὶ καὶ μετὰ τὸ ἀφελεῖν τὰ νοητὰ εἶδη, οὐ δύναται ταῦτα ἐνεργεῖα νοεῖν εἰ μὴ τῷ ἐπιστρέφειν ἐαυτὸν εἰς τὰ φαντάσματα, ἐν οἷς τὰ εἶδη νοεῖ, ὡς ἐν τῷ 10 τρίτῳ Περὶ ψυχῆς λέγεται. Οὕτω τοίνυν τὸ μὲν καθόλου διὰ τοῦ νοητοῦ εἶδους ἀντικρυσ νοεῖ, πλαγίως δὲ καὶ τὰ καθ' ἕκαστα, ὧν εἰσι τὰ φαντάσματα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον πλάττει τὴν πρότασιν ταύτην· Ὁ Σωκράτης ἀνθρώπος ἐστίν.

Ἀνάγκη δέ.

Συμπεραίνει· ἐκ τῶν προειρημένων τὴν διαίρεσιν τῆς ἀποφάνσεως. Ἐπειδὴ γὰρ αἰεὶ ἢ ἀπόφανσις ἀκολουθεῖ τῷ πράγματι καθό ἐστίν ἐν τῇ ψυχῇ, τῶν δὲ πραγμάτων τὰ μὲν εἰσι καθόλου, τὰ δὲ μερικά, ἀνάγκη καὶ τὴν ἀπόφανσιν ἀποφαίνεσθαι ὑπάρχειν τί τινι, ἢ μὴ ὑπάρχειν ποτὲ μὲν τινι καθόλου, ποτὲ δὲ τινι καθ' ἕκαστον. Οἱ μὲν οὖν ἀποδιδόασιν τὸ 20 νόημα ἐνταῦθα ἐν τῷ· „Ἀνάγκη δὲ ἀποφαίνεσθαι“· οἱ δὲ εἰς μετεωρίζοντες αὐτὸ ἀποδιδόασιν ἐν τῷ· „Ἐὰν μὲν οὖν καθόλου.“ Ἐξέστω δὲ αἰρεῖσθαι ὁπότερόν τις βούλοιο.

Ἰστέον τοίνυν, ὅτι ἄχρι τοῦ νῦν τέθεικε τρεῖς διαίρεσεις τῆς ἀποφάνσεως· μία ἐστίν ἢ κατὰ τὸ ἀπλοῦν καὶ σύνθετον, καὶ ἐκείνη ἦν 25 ἀναλογική, ἐπεὶ κατηγορεῖται ἐν αὐτῇ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον, | οἷον ἢ ἀπόφανσις πρότερον κατὰ τῆς ἀπλῆς, εἶτα κατὰ τῆς f. 168 v συνθέτου. Ἐτέρα διαίρεσις ἐστίν ἢ κατὰ τὸ καταφατικὸν καὶ ἀποφατικόν, καὶ αὕτη ἐστὶ γένους εἰς εἶδη διαίρεσις. Ἡ δὲ τρίτη ἐστίν ἢ ἐνταῦθα τεθείσα, ἣτις λαμβάνεται κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ ὑποκειμένου, ἣτις ἐστὶ 30 τὸ κατηγορεῖσθαι κατὰ πλειόνων καὶ καθ' ἑνὸς μόνου. Ἡ μὲν οὖν δευτέρα σημαίνει ποιότητά τινα τῆς ἀποφάνσεως, ἐπειδὴ αὕτη λαμβάνεται κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ κατηγορουμένου, ὅπερ ἐστὶν εἰδικὸν μέρος τῆς ἀποφάνσεως· ἢ δὲ τρίτη, ποσότητα, ἐπεὶ ἢ ποσότης ἔπεται τῷ ὑποκειμένῳ καὶ τῇ ὕλη.

Ἐὰν μὲν οὖν.

Νῦν δείκνυσιν ὅτι αἱ ἀποφάνσεις διαφόρως ἀντίκεινται κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ ὑποκειμένου, καὶ περὶ τοῦτο δύο ποιεῖ· πρῶτον, διακρίνει

τοὺς διαφόρους τρόπους τῶν ἀντιθέσεων ἐν αὐταῖς ταῖς ἀποφάνσεσιν· δεύτερον, δείκνυσιν ὅτι αἱ διάφοροι ἀντιθέσεις διαφόρως ἔχουσι πρὸς τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, ἐν τῷ· „Διὸ ταύτας μὲν οὐχ οἴόν τε.“

Ἰστέον τοίνυν ὅτι τὸ καθόλου, κατὰ μὲν τὸν Πλάτωνα ἔξω τῶν μερικῶν ὑφ' ἑστώ, ἐκαλεῖτο παρ' αὐτοῦ ἰδέα καὶ αὐτοάνθρωπος ἢ αὐτοζῶον, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ πάντων μετὰ τῆς προσθήκης τοῦ αὐτό, καὶ οὐδὲν ἔδει προσδιορισμῶν τινῶν, δι' ὧν ἂν σημαίνοιτο πῶς ἀποδίδεται τὸ καθόλου τοῖς πράγμασι τοῖς μερικοῖς, ἀλλ' ἤρκει διελόμενον αὐτὸ διὰ τοῦ καθ' αὐτὸ καὶ αὐτὸ δηλῶσαι πῶς ἔχει τὸ καθόλου καθ' ἑαυτό, ὅτι ἔξω τῶν μερικῶν ἐστίν. Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὴν Ἀριστοτελικὴν δόξαν καὶ τὴν κοινὴν τῶν ἀνθρώπων, τὸ καθόλου ἐστίν ἐν τοῖς μερικοῖς, καὶ καθό ἐστίν ἐν τοῖς μερικοῖς, πίπτει εἰς τὴν κοινὴν ἀπάντων κατάληψιν, εὐρέθησάν τινες λέξεις ἐν τῇ κοινῇ τοῦ λόγου χρήσει σημαίνουσαι τοὺς τρόπους, καθ' οὓς ἀποδίδεται τὸ καθόλου τοῖς μερικοῖς, αἵτινες λέξεις προσδιορισμοὶ καὶ σημεῖα λέγοντι' ἄν, δι' ὧν δηλοῦται, ὅπως κατηγορεῖται τι κατὰ τοῦ καθόλου ἢ τῷδε τῷ τρόπῳ, ἢ ἐκείνῳ. Ὅποταν μὲν οὖν ἀποδιδῶται τι τῷ καθόλου πράγματι τῷ λόγῳ τῆς φύσεως αὐτοῦ τοῦ καθόλου, ὅποτε δὴ καὶ λέγεται καθόλου κατηγορεῖσθαι, πρὸς τὸ δηλῶσαι τὴν τοιαύτην κατηγορίαν ἐν ταῖς καταφατικαῖς κατηγορίαις εὐρέθη ἢ λέξις αὕτη ἢ „πᾶς“, σημαίνουσα ὅτι τὸ κατηγορούμενον ἀποδίδεται τῷ καθόλου ὑποκειμένῳ ὅσον πρὸς
 f. 169 ἅπαν | τὸ ἐν ἐκείνῳ περιεχόμενον· ἐν δὲ ταῖς ἀποφατικαῖς κατηγορίαις εὐρέθη αὕτη ἢ λέξις ἢ „οὐδεῖς“, δι' ἧς δηλοῦται, ὅτι τὸ κατηγορούμενον ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοῦ καθόλου ὑποκειμένου κατὰ πᾶν τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτῷ· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ οὐδεῖς, ὅτι οὐδὲ μόνον ἐν ἔστι λαβεῖν ἐν τῷ καθόλου ὑποκειμένῳ, ἀφ' οὗ τὸ κατηγορούμενον οὐκ ἀφαιρεθῆσεται. Ὅποταν δὲ ἀποδιδῶται τι τῷ καθόλου, ἢ ἀφαιρῆται ἀπ' αὐτοῦ τῷ λόγῳ τοῦ μερικοῦ, πρὸς τὸ τοῦτο δηλῶσαι, ἐν μὲν ταῖς καταφατικαῖς κατηγορίαις εὐρέθη αὕτη ἢ λέξις τὸ „τίς“, δι' ἧς δηλοῦται, ὅτι τὸ κατηγορούμενον ἀποδίδεται τῷ καθόλου ὑποκειμένῳ τῷ λόγῳ τοῦ μερικοῦ· εἰ γοῦν ὡς διωρισμένως εἰδὸς τινος μερικοῦ σημαίνει, ἀλλ' ὑπὸ τινι διορισμῷ τὸ καθόλου σημαίνει, ὅθεν καὶ τὸ τοιοῦτον λέγεται — καὶ δὴ καὶ πολλάκις ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ περὶ τῶν φωνῶν εἴρηται — ἄτομον ἄριστον καὶ πεπλανημένον. Ἐν δὲ ταῖς ἀποφατικαῖς οὐκ ἔστι τις λέξις μία κειμένη, ἀλλὰ συνάμεθα λαμβάνειν τὸ „οὐ πᾶς“ καὶ „οὐ τίς“, αἵτινα μερικῶς ἀφαιρούσιν, ὡς τὸ οὐδεῖς ἀφῆρει καθόλου. Ἀλλὰ περὶ τούτου τοῦ προσδιορισμοῦ, καὶ τί ἂν βούλοιο σημαίνειν ταῦτα τὰ ὀνόματα τὸ οὐ πᾶς καὶ οὐ τίς, μετὰ ταῦτα ἐροῦμεν σαφέστερον· νῦν δὲ ἔστω τέταρτος προσδιορισμὸς τὸ οὐ πᾶς, ἀποκλείων τὴν καθόλου ἀπόφασιν· ὥστε εἰσὶ τέσσαρες προσδιορισμοί· πᾶς, οὐδεῖς, τίς, οὐ πᾶς.

β διὸ: διότι C 11-12 καὶ καθό — μερικοῖς om C

Εἰσὶ δὲ καὶ τέσσαρα γένη τῶν ἀποφάνσεων ἢ τέσσαρες τρόποι· καθόλου, μερική, ἀδιόριστος καὶ ἐνική· καθόλου μὲν, οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῶν ἐστὶ, καὶ ὅσαι τοιαῦται· μερική δέ, οἷον τίς ἄνθρωπος ζῶν ἐστὶ, καὶ ὅσαι τοιαῦται· ἀδιόριστος, οἷον ἄνθρωπος λευκός ἐστὶ, καὶ ὅσαι τοιαῦται· ἐνική δέ, οἷον ὁ Σωκράτης ζῶν ἐστίν, ἢ ἄν-
θρωπος μουσικός λευκός, καὶ ὅσαι τοιαῦται.

Κατὰ δὴ ταύτας τὰς διαφορὰς εἴτουν τὰ διάφορα γένη τῶν ἀποφάνσεων, ἀποδίδωσιν ὁ Ἀριστοτέλης διαφορὰς ἀντιθέσεις τῶν ἀποφάνσεων πρὸς ἀλλήλας, καὶ πρῶτον κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν καθόλου πρὸς τὰς ἀδιόριστους· δεύτερον, κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν καθόλου πρὸς τὰς μερικάς.

Περὶ τὸ πρῶτον αὐθις | τρία ποιεῖ· πρῶτον, πραγματεύεται περὶ f. 169^v τῆς ἀντιθέσεως τῶν καθόλου προτάσεων πρὸς ἀλλήλας· δεύτερον, περὶ τῆς ἀντιθέσεως τῶν ἀδιόριστων ἐν τῷ· „Ὅταν δὲ ἐπὶ τῶν καθόλου“· τρίτον, ἀποκλείει τινὰ ἀμφιβολίαν ἐν τῷ· „Ἐπὶ δὲ τοῦ κατηγορουμένου καθόλου.“

Φησὶ τοίνυν, πρῶτον, ὅτι ἐάν τις ἀποφαίνεται περὶ τοῦ καθόλου ὑποκειμένου καθόλου, τουτέστι κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ καθόλου, ἥτις δείκνυται διὰ τῶν καθόλου προσδιορισμῶν τοῦ τε πᾶς καὶ οὐδεὶς, ἀποφαίνεται δὲ ἢ ὅτι ὑπάρχει τι, τουτέστι καταφατικῶς, ἢ ὅτι οὐχ ὑπάρχει, τουτέστιν ἀποφατικῶς, ἔσονται αὐταὶ αἱ ἀποφάνσεις ἐναντία, ὡς ἐάν λέγωμεν· πᾶς ἄνθρωπός ἐστὶ λευκός· οὐδεὶς ἄνθρωπός ἐστὶ λευκός· καὶ ὁ τούτου λόγος ἐστὶν ὅτι ἐναντία λέγονται τὰ μάλιστα διεστῶτα· οὐ γὰρ λέγεται τι μέλαν ἐκ τοῦ μὴ εἶναι λευκόν, ἀλλὰ τῷ μὴ εἶναι λευκόν, ὃ κοινῶς σημαίνει τινὰ ἀπόστασιν τοῦ λευκοῦ, προστίθῃσι τὸ μέλαν τὴν ἐσχάτην διάστασιν ἀπὸ τοῦ λευκοῦ. Οὕτω τοίνυν καὶ τὸ
καταφασκόμενον διὰ ταύτης τῆς ἀποφάνσεως, τῆς ὅτι πᾶς ἄνθρωπος λευκός ἐστίν, ἀναιρεῖται διὰ ταύτης τῆς ἀποφάνσεως, τῆς ὅτι οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός ἐστίν. Δεῖ γὰρ τὴν ἀπόφασιν ἀναιρεῖν τὸν τρόπον ᾧ τὸ κατηγορούμενον λέγεται κατὰ τοῦ ὑποκειμένου, ὃν δὴ τρόπον σημαίνει νῦν αὕτη ἢ λέξις ἢ πᾶς. Ἀλλὰ ταύτη τῆ ἀναιρέσει προστίθῃσιν ἢ ἀπόφασιν ἐκείνη ἢ οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός τὴν ὀλοτελή καὶ τελείαν ἀναιρέσιν, ἥτις ἐστὶν ἐσχάτη διάστασις ἀπὸ τοῦ πρώτου, ἥτις ἀνήκει τῷ λόγῳ τῆς ἐναντιότητος. Οὐ μόνον δὲ κατὰ τὴν ἀντίθεσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τινὰ ἰδιότητα τῶν ἐναντίων αὐταὶ αἱ προτάσεις ἀντικείσθαι ἐναντίως λέγονται· τῶν ἐναντίων γὰρ τὰ μὲν εἰσιν ἔμμεσα, τὰ
δὲ ἄμεσα· καὶ αὐταὶ τοίνυν αἱ ἀποφάνσεις κατὰ διάφορον ὕλην καὶ ὡς ἄμεσοι ἔχουσι διαίρουσαι τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος, καὶ ὡς ἔμμεσοι ἔχουσι συμψευδόμεναι. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ἀναγκαίας καὶ ἀδυνατοῦ ἀμέσως ἀντίκεινται, οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῶν ἐστίν· οὐδεὶς ἄνθρωπος

ζῷον ἐστίν, ἢ πᾶς ἄνθρωπος ἵπταται· οὐδεὶς ἄνθρωπος ἵπ-
 f. 170 ταται· ἐπὶ δὲ τῆς ἐνδεχομένης ἐμμέσως | ἀντίκεινται, οἷον πᾶς ἄν-
 θρωπος λευκός ἐστίν· οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός ἐστίν· αὐταὶ
 γὰρ συμψεύδονται. Ἀλλὰ περὶ τῆς παραθέσεως τῶν ἀποφάνσεων πρὸς
 τὰς διαφόρους ὕλας τῶν λόγων οὕτω δεῖ λέγειν· οὐδὲ γὰρ εἴρηται πῶ
 περὶ τῶν ὕλων. Διὰ τοῦτο βελτίων ἐστὶν ἢ προτέρα ἐξήγησις, ὅτι δηλο-
 νότι· αὐταὶ αἱ ἀποφάνσεις ἐναντία λέγονται διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς ἀντι-
 θέσεως ἀποφάνσεως, ὅτι ἐσχατῶς ἀντίκεινται.

Ὅταν δὲ περὶ τῶν καθόλου.

- 10 Νῦν δείκνυσι τίς ἐστὶν ἡ ἀντίθεσις τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως.
 ἐν ταῖς ἀπροσδιορίστοις, καὶ φησὶν ὅτι, ὅποτεν ἀποφαίνεται τις περὶ τῶν
 καθόλου ὑποκειμένων τι ἢ καταφάσκων ἢ ἀποφάσκων, οὐ μέντοι γε
 καθόλου, τουτέστιν ἄνευ τῶν καθόλου προσδιορισμῶν καὶ ἀπροσδιορίστως,
 οὐκ εἰσὶν ἐναντία αὐταὶ αἱ ἀποφάνσεις· τὰ μέντοι σημαίνοντα δι' αὐτῶν
 15 ἐνδέχεται εἶναι ἐναντία. Εἶτα φανεροῖ ὅπερ εἶπε διὰ παραδειγμάτων.
 Καὶ τὸ μὲν δεύτερον μέρος οὐ φανεροῖ, ὅτι δηλαδὴ τὰ σημαίνοντα διὰ
 τούτων ἐνδέχεται εἶναι ἐναντία, ἀλλὰ φανεροῖ ἐκεῖνο τὸ μέρος, ὅπερ ἦν
 τὸ ἐπὶ τῶν καθόλου μὴ καθόλου, ἐξηγούμενος τί βούλεται αὐτῷ τὸ ἐπὶ
 τῶν καθόλου μὴ καθόλου ἀποφαίνεσθαι, καὶ φησὶν ὅτι διὰ τοῦ λέγειν
 20 μὴ καθόλου οὐ νοεῖ τὰς μερικὰς ἀποφάνσεις, ἀλλὰ τὰς ἀπροσδιορίστους·
 εἶτα ἐξηγεῖται τὸ παράδειγμα ὃ δίδωσι, λέγων ὅτι διὰ τοῦτο εἶπον καθόλου
 οὐ καθόλου τὴν ἀπόφασιν, τὴν ὅτι ἐστὶ λευκός ἄνθρωπος, καὶ τὴν
 ταύτη ἀντικειμένην, διότι ἢ ἄνθρωπος τὸ ὑποκειμένον ἐστὶ καθόλου, ἀλλὰ
 τὸ κατηγορούμενον οὐ καθόλου ἀποφαίνεται κατ' αὐτοῦ, διότι οὐ προσ-
 25 τίθεται αὕτη ἢ λέξις ἢ πᾶς, ἦτις, εἰ καὶ μὴ σημαίνει αὐτὸ τὸ καθόλου,
 τουτέστι τὸ ὑποκειμένον, ἀλλὰ σημαίνει τρόπον καθόλου κατηγορίας·
 σημαίνει γὰρ ὅτι τὸ κατηγορούμενον καθόλου κατηγορεῖται κατὰ τοῦ
 ὑποκειμένου, καὶ διὰ τοῦτο, ἐὰν προστεθῇ τῷ καθόλου ὑποκειμένῳ, ση-
 μαίνει ὅτι κατ' αὐτοῦ λέγεται τι καθόλου.
- 30 Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ ἀνεξήγητον παρήκεν, ὅτι τὰ δηλούμενα δι' αὐτῶν
 ἐνδέχεται εἶναι ἐναντία, ἀσαφές ὄν, διαφόρου παρὰ διαφορῶν ἔτυχεν
 f. 170* ἐξήγησεως, ἀλλὰ | βέλτιον δοκοῦσι λέγειν τῶν ἄλλων οἱ τῷ Πορφυρίῳ
 ἐπόμενοι· φασὶ γὰρ ὅτι αἱ ἀπροσδιορίστοι καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις
 αὐταὶ μὲν οὐκ εἰσὶν ἐναντία, τὰ μέντοι δηλούμενα ἡγουν τὰ κατηγορού-
 35 μενα ἐν αὐταῖς ἐνδέχεται ποτε εἶναι ἐναντία· ἐρεῖ γὰρ ὁ Ἀριστοτέλης
 καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτι ἐναντία ἀντιθέσεις εἰσὶν αἱ ἐναντίως λεγόμεναι,
 ἀλλ' οὐχ αἱ τῶν ἐναντίων. Εἶπε δέ· „ποτέ“, διότι καὶ τὰ σημαίνοντα,
 τουτέστι τὰ κατηγορούμενα ἐν αὐταῖς, οὐκ αἰεὶ εἰσὶν ἐναντία, ὡς ὅταν
 λέγωμεν· ἄνθρωπος περιπατεῖ, ἄνθρωπος οὐ περιπατεῖ· ἐν γὰρ

τῆ ἀποφάσει τοῦ περιπατεῖν οὐ νοοῦμέν τι ἐναντίον τῷ περιπατεῖν· τῷ γὰρ περιπατεῖν οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. Ἄλλ' οὐδ' ἐπὶ τῶν ἐμμέσων ἐναντίων ἀνάγκη τὴν ἀπόφασιν τὸ ἐναντίον συνεισάγειν, οἷον οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός· οὐδὲ γὰρ ἐξ ἀνάγκης μέλας ἐστίν, εἴ τις, ἄνθρωπος ὢν, οὐκ ἔστι λευκός. Ἄλλ' αἱ ἀποφάνσεις ἐκεῖναι, ἐν αἷς τὸ κατηγορούμενον ἔχει 5 τι ἐναντίον ἀμέσως ἀντικείμενον, αὗται ἀπροσδιορίστως προφερόμεναι, ἡγουν περὶ τῶν καθόλου, οὐ μέντοι καθόλου, ἐναντία· μέν εἰσιν, τὰ μέντοι κατηγορούμενά εἰσιν ἐναντία, οἷον ἄνθρωπος νοσεῖ, ἄνθρωπος οὐ νοσεῖ· τὸ γὰρ οὐ νοσεῖ ἐνταῦθα ἀναγκαιῶς τὸ ὑγιαίνει εἰσάγει· τὸ δὲ νοσεῖ καὶ ὑγιαίνει, δῆλόν ἐστιν, ὅτι ὡς τὰ ἐναντία ἀντίκεινται, 10 καὶ οὕτως ὅλη μὲν ἢ πρότασις ὅλη, τῆ προτάσει οὐκ ἔστιν ἐναντία· τὰ δὲ κατηγορούμενα ἐν αὐταῖς ἐναντία εἰσίν, ἐὰν οὕτως ἔχωσιν, ὡς εἴρηται. Ἄλλ' αὕτη ἡ ἐξήγησις, καίτοι τῶν ἄλλων οὐσα βελτίων, οὐ συνάδει τῷ τοῦ Φιλοσόφου σκοπῷ· ὅθεν ἐμοὶ δοκεῖ μᾶλλον δεῖν τοῦτο νοεῖν κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον, ὅτι ἐν ταῖς ἀδιορίστοις ἀποφάνσεσιν οὐ διορίζεται πότερον 15 τὸ κατηγορούμενον ἀποδίδεται τῷ ὑποκειμένῳ καθόλου ὥστε ποιεῖν ἐναντιότητα ἀποφάνσεων, ἢ μερικῶς, ὥστε μὴ ποιεῖν ἐναντιότητα. Καὶ διὰ τοῦτο αἱ τοιαῦται ἀποφάνσεις οὐκ εἰσὶν ἐναντία κατὰ τὸν τρόπον ᾧ προφέρονται· ἐνδέχεται μέντοι ποτὲ τῆ φύσει τοῦ σημαινομένου ἔχειν ταύτας ἐναντιότητα, οἷον ὅπότεν ἀποδιδῶταί τι τῷ καθόλου τῷ λόγῳ τοῦ καθόλου, εἰ καὶ 20 μὴ προστίθεται ὁ καθόλου προσδιορισμός, ὡς ὅταν λέγωμεν· ἄνθρωπός ἐστι ζῷον· ἄνθρωπος | οὐκ ἔστι ζῷον, διότι αὗται αἱ ἀποφάνσεις ἰ. 171 τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσιν, ὅσον ἀπὸ τοῦ σημαινομένου δηλονότι τοῦ κατηγορουμένου, ὡς εἰ ἐλέγετο, ὅτι πᾶς ἄνθρωπός ἐστι ζῷον· οὐδεὶς ἄνθρωπός ἐστι ζῷον.

23

Ἐπὶ δὲ τοῦ κατηγορουμένου.

Νῦν ἀποσκευάζεται τινα ἀπορίαν. Ἐπειδὴ γὰρ ἔθηκε διαφορὰν τινα ἐν τῇ ἀντιθέσει τῶν ἀποφάνσεων ἐκ τοῦ τὸ καθόλου λαμβάνεσθαι ἐκ τοῦ μέρους τοῦ ὑποκειμένου καθόλου, ἢ μὴ καθόλου, ἐπίστευσεν ἂν τις ἴσως, ὅτι ἡ ὁμοία διαφορὰ γένοιτ' ἂν καὶ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ κατηγορου- 30 μένου ἐκ τοῦ τὸ καθόλου κατηγορεῖσθαι δύνασθαι ἢ καθόλου, ἢ μὴ καθόλου, καὶ διὰ τοῦτο ταύτην τὴν ὑπόληψιν ἀναίρει, λέγων ὅτι οὐ δεῖ ἐπὶ τοῦ κατηγορουμένου καθόλου τὸ καθόλου κατηγορεῖν, οἷον ὅταν τι κατηγορηται καθόλου, οὐ δεῖ κατὰ τούτου τοῦ οὕτω κατηγορουμένου πάλιν τὸ καθόλου κατηγορεῖν, λέγοντας φέρε εἰπεῖν, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος 35 πᾶν ζῷον ἐστίν· ἐνταῦθα γὰρ δὲ εἰληπται τὸ καθόλου, τὸ πᾶν δηλαδὴ, ἀπὸ τε τοῦ μέρους τοῦ ὑποκειμένου καὶ ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ κατηγορου-

μένου, καὶ κατὰ τοῦ ζῴου, ὅπερ κατηγορεῖται καθόλου τοῦ ἀνθρώπου, κατηγορήθη αὐθις τὸ καθόλου καὶ ἐλήφθη τὸ κατηγορούμενον καθόλου.

Εἰ γοῦν καὶ ἄλλαι τινὲς αἰτίαι ἀπαδίδοσθαι δύνανται, ἀρκεῖ τέως τῆν ὁ Ἀριστοτέλης τίθησιν ἐν τῷ γράμματι, ἢ ἀλήθεια δηλονότι τῆς ἀποφάνσεως φθειρομένη, καὶ αὕτη ἢ αἰτία μάλιστα ἂν ἔχοι χώραν ἐπὶ τῶν καταφατικῶν, αἱ προδίλωσεν ψευδεῖς ἂν εἶεν, εἰ τὸ κατηγορούμενον μετὰ τοῦ καθόλου προσδιορισμοῦ κατηγοροῖτο, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ὡς ἐπὶ παραδείγματος τῆς καταφάσεως δείκνυσι τὸ προκείμενον· οὐδεμία γὰρ κατάφασις ἀληθής ἐστίν, ἐν ἣ τὸ καθόλου κατηγορεῖται κατ' αὐτοῦ τοῦ
 10 κατηγορουμένου καθόλου, οἷον πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ πᾶν ζῴον· ἐδέησε γὰρ ἂν οὕτω τὸ κατηγορούμενον, οἷον τὸ ζῴον, κατὰ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα κατηγορεῖσθαι κατὰ πάντων καὶ ἐκάστων τῶν ὑπὸ τὸν ἄνθρωπον περιεχομένων καὶ εἶναι ἕκαστον ἄνθρωπον πᾶν ζῴον, ἦγουν καὶ ὄνον καὶ ἵππον καὶ βούν καὶ πᾶν τοιοῦτον ὁμοῦ· τοῦτο δὲ ψεῦδος
 16 καὶ ἀδύνατον.

f. 171^v Ἄλλ' οὐ δεῖ | τοιοῦτον γένος ἀποφάνσεων συντιθέναι, ἐν ᾧ ἢ κατάφασις οὐδέποτε ἀληθής ἐσται. Εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν καθόλου, ἢ καὶ ἐπὶ τῶν μερικῶν τὸ αὐτὸ γίνεται, ἕξεστι τῷ βουλομένῳ μετὰ σχολῆς ἕξετάζειν· ἡμεῖς δὲ, συντομίας φροντίζοντες, ἀρκούμεθα λέγειν, ὅτι τὸ
 20 τοιοῦτον γένος τῶν ἀποφάνσεων δεῖν φησὶν ὁ Φιλόσοφος παρατεῖσθαι.

Leçon VII.

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΕΒΔΟΜΗ.

Ἄντικεῖσθαι μὲν οὖν.

Διορισάμενος περὶ τῆς ἀντιθέσεως τῶν ἀποφάνσεων τῇ παραθέσει
 25 τῶν καθόλου πρὸς τὰς ἀδιορίστους, ἐνταῦθα διορίζεται περὶ τῆς ἀντιθέσεως τῶν ἀποφάνσεων, παραβάλλων τὰς καθόλου ταῖς μερικαῖς.

Περὶ ὃ δεῖ θεωρεῖν, ὅτι διπλῆ ἀντίθεσις ἐν ταύταις εὐρίσκειται· μία μὲν τῆς καθόλου πρὸς τὴν μερικὴν, καὶ ἕτερα, τῆς καθόλου πρὸς τὴν καθόλου· τῆς δὲ μερικῆς πρὸς τὴν μερικὴν οὐκ ἔστι κυρίως ἀντίθεσις.
 30 Ἡ δὲ ἀντίθεσις τῆς καθόλου πρὸς τὴν μερικὴν διπλῆ ἐστίν· μία μὲν, τῆς καθόλου οὔσης καταφατικῆς, τῆς δὲ μερικῆς, ἀποφατικῆς· ἕτερα δὲ, τῆς καθόλου οὔσης ἀποφατικῆς, τῆς δὲ μερικῆς καταφατικῆς. Λέγει τοίνυν πρῶτον περὶ τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων, ὅτι ἐκείνη ἢ κατάφασις ἐκείνη τῇ ἀποφάσει ἀντίκειται ἀντιφατικῶς ἢ τῷ αὐτῷ ὑποκειμένῳ σημαίνουσα
 35 τὸ καθόλου τῇ σημαίνουσῃ ὅτι οὐ καθόλου, οἷον ἢ πᾶς ἄνθρωπος λευκός τῇ οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός· ὡσαύτως καὶ ἢ σημαίνουσα τῷ αὐτῷ ὑποκειμένῳ ὅτι οὐ καθόλου τῇ σημαίνουσῃ τὸ καθόλου, οἷον ἢ

τις ἄνθρωπος λευκός τῆ οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὅσαι ἀντίκεινται τῷ καθόλου καὶ μὴ καθόλου καταφατικῶς τε καὶ ἀποφατικῶς, αὗται ἀντιφατικῶς ἀντίκεινται· ἢ γὰρ ἀντίφασις συνίσταται ἐν ταῖς προσδιωρισμέναις προτάσεσι μόνῃ τῆ ἀναιρέσει τῆς καταφάσεως διὰ τῆς ἀποφάσεως, ἢ γούν καθόλου καταφατικῆ ἀναιρείται διὰ 5 μόνῃς τῆς μερικῆς ἀποφατικῆς, ἢ δὲ μερικῆ καταφατικῆ διὰ τῆς καθόλου ἀποφατικῆς, ἐπειδὴ ἢ μὲν καθόλου ἀποφατικῆ οὐκ ἀναιρεῖ τὴν κατάφασιν τὴν καθόλου μόνον, ἀλλὰ τὸ κατηγορούμενον ἀναιρεῖ· ἢ δὲ μερικῆ ἀποφατικῆ πρὸς τὴν μερικῆν καταφατικῆν οὐδέτερον δύναται. Καταλείπεται τοίνυν ἀναγκαίως, ὅτι τῆ καθόλου καταφατικῆ | ἀντίκειται ἀντιφατικῶς f. 172 ἢ μερικῆ ἀποφατικῆ, καὶ τῆ μερικῆ καταφατικῆ ἀντίκειται ἀντιφατικῶς ἢ καθόλου ἀποφατικῆ.

Αὗται μὲν οὖν ἀντίκεινται ἀντιφατικῶς· ἢ δὲ καθόλου καταφατικῆ καὶ ἢ καθόλου ἀποφατικῆ ἀντίκεινται ἐναντίως, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται, διότι ἢ καθόλου ἀποφατικῆ οὐ μόνον ἀναιρεῖ τὴν καθόλου καταφατικῆν, 16 ἀλλὰ καὶ σημαίνει καὶ ἐσχάτην διάστασιν, καθόσον ἀρνεῖται ὅλον ὅπερ τίθησιν ἢ κατάφασις, καὶ διὰ τοῦτο ἀνήκει τῷ λόγῳ τῆς ἐναντιότητος· καὶ διὰ τοῦτο ἢ μερικῆ καταφατικῆ καὶ ἢ μερικῆ ἀποφατικῆ ἔχουσιν ὡσπερ τι μέσον ἐν τοῖς ἐναντίοις, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀντίκεινται αὗται οὐδενὶ τρόπῳ οὔτε ὡς ἐναντία, οὔτε ὡς ἀντιφατικά. Εἴρηται δὲ ὅτι 20 εἰσὶν ὡσπερ μέσον, διότι ἢ μερικῆ καταφατικῆ ὑπόβασις τις ἐστὶ τῆς καθόλου καταφατικῆς, καὶ ἢ μερικῆ ἀποφατικῆ ὑπόβασις τῆς καθόλου ἀποφατικῆς· διὰ τοῦτο καὶ ὑπεναντία λέγονται, ὅτι ὑπὸ τὰς ἐναντίας εἰσὶ, τῆς ὑπὸ τὴν μερικότητα ὁγλούσης, ὅτι ὡσπερ μέρη τινὰ εἰσὶν ἐκείνων.

Διὸ ταύτας.

25

Νῦν δείκνυσι πῶς ἔχουσιν ἢ κατάφασις καὶ ἀπόφασις αἱ ἀντικείμεναι πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος, καὶ πρῶτον πῶς αἱ ἐναντία, δεύτερον, πῶς αἱ ἀντιφατικά, τρίτον, πῶς αἱ δοκοῦσαι ἐναντία καὶ μὴ οὔσαι.

Λέγει τοίνυν πρῶτον, ὅτι ἢ καθόλου καταφατικῆ καὶ ἀποφατικῆ, 30 εἰσὶν ἐναντία καὶ ἀδύνατον αὐτάς εἶναι ἅμα· τὰ γὰρ ἐναντία κατὰ διαδοχὴν ὑπ' ἀλλήλων ἐκβάλλονται. Ἄλλ' αἱ μερικαὶ αἱ ἀντικείμεναι ταύταις ταῖς καθόλου ἀντιφατικῶς δύνανται ἅμα ἀληθεύειν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, οἷον ἢ οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός, ἢ ἀντικειμένη τῆ πᾶς ἄνθρωπος λευκός, καὶ ἢ τις ἄνθρωπος λευκός, ἢ ἀντικειμένη τῆ οὐδεὶς 38 ἄνθρωπος λευκός· ὁμοιον γάρ τι κἂν τῆ τῶν πραγμάτων ἐναντιώσει εὐρίσκειται· τὸ γὰρ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν οὐδέποτε δύνανται ἅμα εἶναι ἐν τῷ αὐτῷ, ἀλλ' αἱ ἀναιρέσεις τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος ἅμα δύνανται εἶναι· δύναται γάρ τι εἶναι μήτε λευκὸν μήτε μέλαν, οἷον τὸ ὠχρὸν, ἢ

τὸ γλαυκόν. Ὡσαύτως οὖν καὶ τῶν ἐναντίων ἀποφάνσεων μὴ δυναμένων εἶναι ἅμα, αἱ ἀντιφατικαὶ τούτων, αἷς ἀναρροῦνται, δύνανται εἶναι ἅμα ἀληθεῖς.

f. 172^v

Ἔσονται μὲν οὖν.

6 Μετὰ ταῦτα δείκνυσι πῶς ἔχει ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἀντιφατικοῖς, περὶ ὃ δεῖ θεωρεῖν, ὅτι, ὡς προείρηται, ἡ ἀπόφασις ἐν τῇ ἀντιφάσει οὐδὲν πλεόν ποιεῖ εἰ μὴ ὅτι ἀναρροῖ τὴν κατάφασιν· τοῦτο δὲ συμβαίνει διχῶς· ἓνα μὲν τρόπον, ὅτε ἡ μία αὐτῶν ἐστὶ καθόλου, καὶ ἡ ἑτέρα μερικὴ, ὡς προείρηται· ἕτερον δὲ τρόπον, ὅταν ἄμφω ὡς ἐν ἐνικαὶ
10 καθ' ἕκαστον, διότι πᾶσα ἀπόφασις ἀντικειμένη ἐξ ἀνάγκης ἀναφέρεται πρὸς τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον· τοῦτο δὲ οὐ συμβαίνει οὔτε ἐπὶ τῶν μερικῶν, οὔτε ἐπὶ τῶν ἀπροσδιορίστων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν καθόλου καὶ τῶν ἐνικῶν τοῦτο γίνεται· καὶ διὰ τοῦτο ὡσπερ ἡ καθόλου καὶ ἡ μερικὴ ἀντίκεινται ἀντιφατικῶς, οὕτω καὶ ἡ ἐνικὴ ἀποφατικὴ ἀντίκειται ἀεὶ ἀντιφατικῶς τῇ
15 ἐνικῇ καταφατικῇ· καὶ διὰ τοῦτο ὡσπερ ἐπ' ἐκείνων, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων ἀεὶ τὴν μὲν ἀληθῆ, τὴν δὲ ψευδῆ εἶναι ἀνάγκη.

Ἔσονται δέ.

Ἰὼν δείκνυσι πῶς ἔχουσιν ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς δοκοῦσι μὲν ἀντιφατικῶς ἀντικεῖσθαι, οὐχ οὕτω δὲ ἀντικειμένοις, καὶ περὶ τοῦτο
20 τρία ποιεῖ· πρῶτον, προτίθησι τὸν σκοπὸν αὐτοῦ· δεύτερον, ἀποδείκνυσιν· τρίτον, ἐκβάλλει τι, ὅπερ ἠδύνατ' ἂν ποιεῖν ἀπορίαν.

Περὶ τὸ πρῶτον τοίνυν δεῖ θεωρεῖν, ὅτι ἡ κατάφασις καὶ ἡ ἀπόφασις ἐν ταῖς ἀδιορίστοις προτάσεσιν δοκεῖ ἀντιφατικῶς ἀντικεῖσθαι, διότι τὸ ἐν ὑποκείμενον ἐν αὐταῖς οὐ διώριστα τῷ μερικῷ προσδιορισμῷ, καὶ
25 οὕτω δοκεῖ ἡ κατάφασις καὶ ἡ ἀπόφασις εἶναι περὶ τοῦ αὐτοῦ. Ἀλλὰ πρὸς τὸ τὴν τοιαύτην φαντασίαν ἐλέγξει φησὶν ὁ Φιλόσοφος, ὅτι ὅσαι καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις λέγονται περὶ τῶν καθόλου μὴ καθόλου οὐκ ἀεὶ ἀνάγκη τὴν ἑτέραν αὐτῶν ἀληθῆ εἶναι, τὴν δὲ ἑτέραν ψευδῆ, ἀλλὰ δύνανται ἅμα εἶναι ἀληθεῖς· ἅμα γάρ ἐστιν ἀληθὲς λέγειν, ὅτι ἔστιν
30 ἄνθρωπος λευκός, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός· καὶ ὅτι ἔστιν ἄνθρωπος καλός, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος καλός.

Εἶτα δείκνυσι τοῦτο διὰ τινος κοινῶς ὑπὸ πάντων συγχωρουμένου· πάντες γὰρ συγχωροῦσιν, ὅτι ἡ ἀπροσδιόριστος καταφατικὴ ἐστὶν ἀληθής, εἴπερ ἡ μερικὴ καταφατικὴ ἐστὶν ἀληθής· ἐνδέχεται δὲ λαβεῖν δύο κατα-
f. 173 φατικὰς ἀδιορίστους, ὧν ἡ μία περιέχει τὴν ἀπόφασιν | τῆς ἑτέρας, οἷον ὅταν ὡς ἐν ἀντικείμενα τὰ κατηγορούμενα, ἦτις ἀντίθεσις δύναται θεω-
ρεῖσθαι διχῶς· ἐνὶ μὲν τρόπῳ κατὰ τελείαν ἐναντιότητα, ὡσπερ ὁ αἰσχροὺς ἀντίκειται τῷ καλῷ· ἀλλὰ ὅ γινώσκων ἀληθῆς ἐστὶν ἡ κατάφασις ἢ ἐστὶν

ἄνθρωπος καλός, ὑπάρχοντός τινος ἀνθρώπου καλοῦ δηλονότι, τοῦ Νιρέως τυχόν, τῷ αὐτῷ λόγῳ ἀληθής ἐστὶ καὶ ἡ ἑτέρα κατάφασις ἢ ἔστιν ἄνθρωπος αἰσχρός, ὑπάρχοντός τινος ἀνθρώπου αἰσχροῦ δηλονότι, τοῦ Θεραΐτου φέρε εἰπεῖν. Εἰσὶν οὖν αὗται αἱ δύο ἀληθεῖς ἅμα· ἢ ἔστιν ἄνθρωπος καλός, καὶ ἢ ἔστιν ἄνθρωπος αἰσχρός, ἀλλὰ τῆ 6 ἔστιν ἄνθρωπος αἰσχρός ἔπεται ἢ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος καλός· καὶ αὗται ἄρα ἅμα εἰσὶν ἀληθεῖς· ἢ ἔστιν ἄνθρωπος καλός, καὶ ἢ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος καλός. Ἐτέρα δὲ ἀντίθεσις θεωρεῖται κατὰ τὸ τέλειον καὶ τὸ ἀτελές, ὡς περ τὸ κινεῖσθαι ἀντίκειται τῷ κεκινῆσθαι, καὶ τὸ γίνεσθαι τῷ γεγενῆσθαι· ὅθεν τῷ γίνεσθαι ἔπεται τὸ μὴ εἶναι 10 ἦγγουν τὸ μὴ γεγεννημένον εἶναι, ὅπερ ἐστὶν ἐν τοῖς διαμένουσιν, ὧν τὸ εἶναι ἐστὶ τέλειον· ἄλλως δὲ ἔχει ἐπὶ τῶν κατὰ διαδοχὴν ὄντων, ἅπερ ἔχουσι τὸ εἶναι ἀτελές. Οὕτω τοίνυν αὕτη ἢ πρότασις ἐστὶν ἀληθής ἢ ἔστιν ἄνθρωπος γραμματικός ἢ λευκός, τινὸς ἀνθρώπου ὄντος τοιούτου· καὶ ἢ τις ἄνθρωπος γίνεται λευκός ἢ γραμματικός ἐστὶν ἀληθής 15 τῷ αὐτῷ λόγῳ, τινὸς ἀνθρώπου γινομένου γραμματικοῦ καὶ λευκοῦ, ἀλλὰ τῷ γίνεσθαι τινὰ γραμματικὸν ἔπεται τὸ μὴ εἶναι· καὶ αὗται ἄρα ἅμα ἀληθεῖς· ἢ ἔστιν ἄνθρωπος γραμματικός, καὶ ἢ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος γραμματικός ἢ λευκός.

Εἶτα ἐκβάλλει τι δυνάμενον ἀμφιβολίαν ποιεῖν ἐν τοῖς προειρημένοις, 20 καὶ φησὶν ὅτις ἐξαίφνης καὶ κατὰ πρώτην προσβολὴν δόξειεν ἂν τινὶ εἶναι ἄτοπον τὸ εἶρημένον, διότι τὸ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός δοκεῖ σημαίνειν ταυτόν τῷ οὐδεὶς ἐστὶν ἄνθρωπος λευκός· ὡς περ οὖν ἀδύνατον συναληθεύειν τὸ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, καὶ τὸ οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός, οὕτως ἀδύνατόν ἐστι συναληθεύειν καὶ τὸ 25 ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, καὶ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. Ἀλλὰ τοῦτο ἀναιρεῖ λέγων ὅτι, εἰ καὶ δοκεῖ ταυτόν εἶναι τὸ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, καὶ τὸ οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός ἐστὶν, οὔτε ταυτόν σημαίνει, οὔτε ἐξ ἀνάγκης ἅμα συναληθεύει, τουτέστιν οὔτε ἀντιστρέφουσιν ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι, | οὔτε ἀντιστρέφουσιν ἐν τῷ ἔπεσθαι· ἰ. 173 ὃ ἢ καὶ ἄλλως, οὔτε ταυτόν εἰσιν, ἐπεὶ τὸ μὲν ἐστὶν ἀδιόριστον, τὸ δὲ προσδιωρισμένον, οὔτε συναληθεύουσιν, ὃ δηλόν ἐστὶν. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ βέλτιον εἶναι οὕτω τοῦτο νοεῖν. Ἐμελλέ τις λέγειν ὅτι, εἰ συναληθεύει τὸ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, καὶ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, ἅμα ἀληθές ἐσται καὶ τὸ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, καὶ οὐδεὶς 35 ἄνθρωπος λευκός, διότι τὸ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, καὶ οὐδεὶς ἐστὶν ἄνθρωπος λευκός δοκεῖ ταυτόν εἶναι· ἀλλὰ τὸ συναληθεύειν ταῦτα ἄτοπόν ἐστιν· εἰ ἄρα συναληθεύει κάκεινα, ἄτοπόν ἐστι.

1 καλός: λευκός B 10 τὸ γίνεσθαι (20) B 21 κατὰ τὴν πρώτην B

Λύει γοῦν τοῦτο ὁ Ἀριστοτέλης, ἀρνούμενος εἶναι ταῦτόν, καὶ φησὶν ὅτι, εἰ τὸ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκὸς οὐκ ἔστι· ταῦτόν οὐδὲ ταῦτόν σημαίνει, οὐδὲ ἅμα ἔσται, ἦγουν οὐδὲ συναλθιεύσους· τὸ ἔστιν ἄνθρωπος, καὶ οὐδεὶς ἔστιν ἄνθρωπος λευκός· καὶ οὕτως ἀναίρει τὴν τοῦ αὐτοῦ ἐπαγωγὴν.

Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι ἡ ἀπροσδιόριστος ἀπόφασις καὶ ἡ προσδιωρισμένη καθόλου οὐ σημαίνει ταῦτόν· οὐ μὴν τοῦτό ἐστιν ἐξ ἀνάγκης· ἔστι γὰρ ἐφ' ὧν σημαίνει ταῦτόν, ὡς ὅταν λέγωμεν· οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος πτερωτός, οὐδεὶς ἄνθρωπος ἔστι πτερωτός· τότε γοῦν καὶ ἅμα εἰσὶν, ὥστε καὶ ὅσα τοῦτο δοκεῖ λέγειν τὸ ἐξ ἀνάγκης.

Δεῖ ἔτι εἰδέναι, ὅτι καὶ ἄλλως ἀδύνατον ταῦτόν εἶναι ταῦτα. Εἰ γὰρ ἦν ταῦτόν τὸ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, καὶ τὸ οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός ἔστιν, ἀντέκειντο ἂν δύο ἀποφάσεις αὗται μὴ καταφάσει· τῇ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός· ἔθεν δοκεῖ πορίζεσθαι καὶ τὸ ἐφεξῆς περὶ τῆς μίας ἀποφάσεως λεχθησόμενον, εἰ καὶ μὴ ἐνεργεῖα τέθεικε τούτο τὸ ἐπιχείρημα, ἐξ οὗ δυνατόν ἐκεῖνο πορίζεσθαι.

Φανερόν δέ.

Διακρίνας τοὺς διαφόρους τρόπους τῶν ἀντιθέσεων ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν, νῦν βούλεται δεῖξαι, ὅτι μὴ καταφάσει μία ἀπόφασις ἀντίκειται, καὶ πρῶτον μὲν δείκνυσι τοῦτο· δεύτερον, λέγει τίς ἔστιν ἢ μία κατάφασις καὶ ἀπόφασις.

Περὶ δὲ τὸ πρῶτον τρία ποιεῖ· πρῶτον, τίθησι τὸν σκοπὸν αὐτοῦ· δεύτερον, ἀποδείκνυσι λόγῳ τε καὶ παραδείγματι· τρίτον, ἐπαναλαμβάνει καὶ ἀποδίδωσιν ἐπιλογικῶς τὰ προειρηγμένα περὶ τῶν ἀποφάνσεων.

Φησὶ τοίνυν πρῶτον, ὅτι φανερόν ἐστιν, ὅτι μίας καταφάσεως μία ἀπόφασις ἔσται ἢ ἀντικειμένη, καὶ τοῦτο ἦν | ἀναγκαῖον ἐνταῦθα διορίσασθαι, διότι, τιθέντος αὐτοῦ τὰ γένη τῶν ἀντιθέσεων, ἔδοξαν ἂν μὴ καταφάσει δύο ἀποφάσεις ἀντικεῖσθαι, ὡπερ ταύτῃ τῇ καταφάσει τῇ πᾶς ἄνθρωπος λευκός ἔστιν ἀντικεῖσθαι δοκοῦσι κατὰ τὰ προειρηγμένα ἢ τε καθόλου ἀποφατικῇ ἢ οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός, καὶ ἢ μερικῇ, ἀποφατικῇ, ἢ οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός.

Ἄλλ' εἰ τις ὀρθῶς θεωροίη, τῆς καθόλου καταφατικῆς ἀπόφασις ἔστι μόνῃ, ἢ μερικῇ, ἀποφατικῇ, ἦγουν τῆς πᾶς ἄνθρωπος λευκός ἢ οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός, ἢ ἀναίρουσα μόνον αὐτήν· ἢ δὲ καθόλου ἀποφατικῇ, ἐγκλείει μὲν τῇ διανοίᾳ ἐαυτῆς τὴν ἀρνήσιν τῆς καθόλου καταφατικῆς, ἐφόσον περιέχει τὴν μερικῇ ἀποφατικῇ, ἀλλὰ προστίθησιν τε καὶ τούτου πλεον, ἐφόσον δηλονότι ἐπιφέρει οὐ μόνον ἀναίρεσιν τῆς ποσότητος, δηλονότι τοῦ καθόλου, ἀλλ' ἀναίρει καὶ τι μέρος αὐτῆς ἦγουν τὸ κατηγορούμενον· καὶ οὕτω δηλον, ὅτι μία ἔστιν ἀπόφασις τῆς καθόλου καταφατικῆς· τὸ δ' αὐτὸ φαίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.